

NGHIÊN CỨU - TRAO ĐỔI

VAI TRÒ CỦA BẢO TÀNG TRONG VIỆC GIN GIỮ VÀ PHÁT HUY BẢN SẮC VĂN HÓA DÂN TỘC

*Trần Phỏng Điều
Trường Cao đẳng Cần Thơ*

Trong những năm qua, công tác bảo tồn bảo tàng ở nước ta chưa được quan tâm và đầu tư đúng mức, khiến cho vai trò của bảo tàng ngày càng bị xem nhẹ. Đặc biệt là đối với xã hội, bảo tàng không được lớp trẻ quan tâm nên không thu hút được chất xám, thiếu cán bộ có chuyên môn giỏi. Hầu hết sinh viên tốt nghiệp ra trường ít ai chịu về bảo tàng và cũng ít ai theo học ngành bảo tàng, trừ những cán bộ đang công tác tại ngành này đi bồi dưỡng thêm chuyên môn của mình. Không kể những người không có học vấn, thiếu hiểu biết, ngay cả những sinh viên tốt nghiệp ra trường vẫn còn hiểu lơ mơ về công việc của bảo tàng, họ **nghĩ rằng** vào làm việc trong bảo tàng là ngồi chơi xơi nước, thậm chí còn có người cho rằng: làm công tác bảo tàng thì suốt ngày chỉ ngồi chơi với tượng.

Thật ra, công việc của ngành bảo tồn bảo tàng là một công việc hết sức công phu và khó nhọc, đòi hỏi người làm công tác này phải có một trình độ và một khả năng nhất định thì mới làm tốt được, nghĩa là phải vững về chuyên môn, phải hiểu rộng nhiều lĩnh vực. Bởi vì, công tác bảo tồn bảo tàng là một dạng kiến thức tổng hợp, gồm: văn, sử, địa, ngoại ngữ, hóa, sinh... Nếu như người cán bộ không chịu khó tìm tòi, nghiên cứu, học hỏi thì rất dễ bị lạc hậu và không hoàn thành tốt công việc. Ngoài ra, nó còn đòi hỏi ở người cán bộ lòng say mê và tinh thần chịu khó. Vì mỗi khi sưu tầm tài liệu, hiện vật họ phải chịu biết bao vất vả, khó khăn, hạn chế về sinh hoạt cá nhân cũng như ảnh hưởng đến sức khỏe của họ.

Về văn hóa thì được chia ra làm hai dạng: văn hóa vật chất và văn hóa tinh thần. Văn hóa vật chất là tổng hợp những tư liệu sản xuất và những phương tiện sản xuất khác của xã hội do kết quả lao động thể lực của con người sáng tạo ra. Còn văn hóa tinh thần thì bao gồm những thành tựu của xã hội do kết quả lao động tinh thần của con người sáng tạo ra. Những sản phẩm của văn hóa tinh thần phản ánh sinh hoạt vật chất của xã hội, nội dung của nó phù hợp vào tính chất của nền kinh tế xã hội.

Tóm lại, văn hóa là tất cả những giá trị vật chất và giá trị tinh thần do loài người sáng tạo ra do hoạt động lao động thể lực và lao động trí óc, trong suốt quá trình lịch sử, là sự thống nhất giữa hai mặt văn hóa vật chất và văn hóa tinh thần.

Đối với công tác bảo tồn bảo tàng thì văn hóa vật chất bao gồm: các hiện vật, tư liệu... và quần thể các di tích lịch sử; Còn văn hóa tinh thần thì bao gồm các văn hóa phi vật thể, như: hò, hát ru, nói thơ... và các công trình văn hóa nghệ thuật. Công việc của bảo tàng trước hết là nghiên cứu, sưu tầm các tài liệu, hiện vật mang tính lịch sử, văn hóa của địa phương và của quốc gia. Sau đó xử lý bảo quản và trưng bày. Do đó, đối với văn hóa dân tộc thì vai trò của bảo tồn bảo tàng là rất quan trọng.

Trong xu hướng mở cửa, hội nhập giữa các quốc gia dân tộc, với nền kinh tế thị trường phát triển mạnh, người người đua nhau làm kinh tế, lao theo những cái mới, những cái tiến bộ thì nhiệm vụ của bảo tàng là giữ lại, tìm lại những tư liệu, những hiện vật, những vốn cổ, những tinh hoa của dân tộc. Việt Nam với **hơn** 4000 năm văn hiến đã để lại biết bao giá trị truyền thống lịch sử, văn hóa của dân tộc cần phải được lưu giữ để không bị mai một và không bị đồng hóa bởi các luồng văn hóa ngoại lai. Giữ gìn được những vốn quý tự ngàn xưa của cha ông để lại là gìn giữ được bản sắc văn hóa dân tộc. Để làm được điều này thì không thể phủ nhận vai trò của công tác bảo tồn bảo tàng. Do đó, muốn gìn giữ và phát huy tốt bản sắc văn hóa dân tộc thì cần phải đầu tư đúng

NGHIÊN CỨU - TRAO ĐỔI

mức cho bảo tồn bảo tàng, phải quan tâm đến bảo tồn bảo tàng nhằm làm cho bảo tồn bảo tàng có điều kiện phát huy tốt vai trò của mình. Bởi vì các di tích lịch sử, văn hóa, các tư liệu, hiện vật của bảo tàng là một bộ phận của di sản văn hóa dân tộc. Vì vậy, công tác bảo tồn bảo tàng là một bộ phận trong toàn bộ sự nghiệp gìn giữ và phát huy bản sắc văn hóa tiên tiến đậm đà bản sắc dân tộc.

Ngoài ra, bảo tàng còn là cơ quan giáo dục văn hóa, lịch sử và là nơi giao tiếp công cộng, nơi giáo dục ngoài nhà trường cho mọi tầng lớp xã hội nhằm nâng cao dân trí, đặc biệt là giáo dục thế hệ trẻ về lòng yêu nước, hiểu về lịch sử oai hùng của cha ông; giúp thế hệ trẻ tự hào về nền văn hóa của nước nhà.

Tiếp thu tiến bộ khoa học kỹ thuật, thích nghi và hòa nhập với xu hướng mới là cần thiết, nhưng cũng không nên lãng quên các giá trị truyền thống của dân tộc, với cội nguồn của mình. Nên chăng nhà nước cần đầu tư hơn nữa cho công tác bảo tồn bảo tàng, xây dựng bia, đài kỉ niệm; bảo vệ các di tích lịch sử, văn hóa để bảo tàng ngày càng phát triển. Và nên chăng trong các ngày lễ, trong dịp hè nhà trường nên tổ chức các chuyến về nguồn, tham quan bảo tàng, các di tích lịch sử, văn hóa nhằm bước đầu giáo dục truyền thống yêu nước của dân tộc ta.